

potem tudi nekatere živali in rastline in druge stvari n. pr.: puran, jablan, serpan, perstan.

ar kaže moške osebe po njih rokodelstvu in opravilu, n. pr.: mesár, ovčár, volár, vratár, zlatár, zvonár, tesár, tiskár, zidár, dervár . . . Taka imena se vadijo v kratkih stavkih pri kazavnem poduku.

aš in **až**. Tudi **aš** kaže na človeka, ki je to ali se pečá s tem, n. pr.: kočijaž, mejaš, velikaš, plemenitaš.

ava kaže na djanje, ali obširne prostore ali obilnosti, n. pr.: pisava, vezava, ravnavá, država, dobrava, planjava, kurjava.

To kaže tudi končnica **nja**, n. pr.: košnja, nošnja, prošnja, skušnja, vožnja.

jak kaže shrambe, n. pr.: svinjak, čebelnjak, golobnjak, ovčjak, vodnjak, žlicnjak.

ad kaže množine, n. pr.: červád, zelenjád . . .

ka kaže manjše stvari, n. pr.: mamka, Minka, ženka, miška, nitka, piščalka.

Take vaje dajejo učitelju mnogo gradiva za perve vaje v govorjenji in o pravem naglaševanju — učencem in vsej šoli pa dovolj mikavnega, spodbudnega in kratkočasnega učila.

(Dalje sledi.)

Olika v olikanem jeziku.

(Konec.)

Kdor vé in zna, koliko uim je preterpela naša slovenščina od spočetja do svojega sedanjega stanú, se ne čudi, da je do sedaj počasi napredovala; čudi pa se, da ni popolnoma umerla, marveč, da se je zopet dobro prijela, lepo pomladila, da krepko poganja, cvetè in obeta kmali kmali dokaj blazega sadú. Vsa zgodovina vsakega in tudi našega slovstva kaže, da je jezik stvar, ktera raste, kalí, rodí, kteri je pa treba streči, jo trebiti in rediti, da se ne posuší. Da drevo rodí, je treba veliko močí — dobre, rahle zemlje, vgodne móče ali vlage od spodaj in zgoraj, iz tal in iz spod neba, zdravega zraka, toplote — pred vsem pa tvorne močí v drevesu samem. Tvorne močí ima slovenski jezik obilo, to nam kaže zgodovina. Ali pa ga je tudi solnce primerno obsevalo in ogrevalo, kak zrak ga opihuje, kak veter mu vleče, koliko vgodne močí mu prihaja od zgorej ali spodej, kakošna je njegova zemlja — o tem bi se lahko govorilo v debelih knjigah. Pregovor pravi: „Čas teče, pa nič ne reče“. Jaz pa pravim: veliko reče temu, ki ima zanj uho in serce, tedaj dovolite, da pridem k zverhi svojega govora, da svojim sobratom naročam, kako naj naš materni jezik likajo in po njem omiko širijo po domovini. Kakor vsak narod, tako ima tudi vsak jezik svoj likavnik t. j. kaj svo-

jega, kaj posebnega, kar se imenuje njegov duh, njegovo svojstvo ali lastina njegova, in na to je treba paziti tudi pri jezikovem olikovanji. Drugače p. lika se jezik latinski, drugače nemški — in še celó med slovenskimi drugače poljski, drugače serbski, ruski in slovenski.

Učitelj kot uzor lepega govora v šoli naj si prizadeva, da 1) pozná duh jezika — 2) da ga tudi vselej kaže.

Duh jezika si pridobiš, če rad bereš knjige ali spise v dobrem jeziku pisane, če si potem prizadeneš tudi sam, da govoriš in pišeš tako, kakor zahteva duh jezika. Nam vsem je to težavna reč, zato ker smo se po nemški olikovali in se še sedaj izobražujemo v tujem jeziku.

Treba je tedaj sile t. j. dobre volje, da si prisvojimo lastnijo svoje materne besede.

Tudi slovenske knjige so redko pisane v pravem slovenskem duhu. Dolgo so pisarili slovenščino po nemški — in jo še sedaj govore in pišejo mnogi tudi v narodni šoli v tujem, t. j. v nemškem duhu. V sedanjem veku je to napako zeló poravnal Ravnikar, slovenščino djal na pravo kopito — Kopitar, gotova vodila dajal Vodnik. Varimo se govoriti in pisati tako, da mora človek misliti po nemški, ako hoče razumeti po slovenski. Oglajenega jezika vaditi se je treba tudi po velevah lepoglasja in besedne razlage.

„Mera, vera, staro vino, stari priyatli, stari denarji, to je dobro“, pravi pregovor, tudi sedanje naš jezik biti mora starina t. j. v duhu in značaju naših očakov, akoravno ima obleko po novi šegi. Radi, posebno učitelji spolnujmo, kar nam veleva slavni naš pesnik:

„Jezik očistite peg, opilite gladko mu rujo,
Kar je najetega v njem, dajte sosedu nazaj,
Kinčite ga iz lastne moči in lastnega vira,
Jasno ko struna bo pel, zvonu enako donel —
Pričal vašo modrost na desno, na levo narodom“.

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

Odgovor dá v Novicah l. 28. 29. sam pervikrat in zadnjikrat očitno, kateri se glasf tako-le:

29. »Ko ste me v Novicah opominjali, de bi svoj pravopis zapustil in Vašiga v slovoslovje vpeljal, je treba, da me kdo svojeglavnosti ne obdolži, tudi očitno odgovoriti in povedati, de bi to ne bilo prav, in zakaj de ne. Vém, de dobro mislite in želite, de bi bilo Slovincam z edinostjo v pisanji pomagano; tudi jez to serčno želim; ali tega mi ne bote odrekli, de tako reč, ki ima velike nasledke, je treba od vsih strani pogledati in potem soditi, kaj je storiti,